

Afstudeerscriptie

Rechtsbijstand bij het politiële verdachtenverhoor

Onderzoek naar aanbevelingen om de huidige praktijksituatie van het verdachtenverhoor binnen de afdeling TGO in overeenstemming te brengen met de Salduz uitspraak van het EHRM, de daaropvolgende Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor en het op die aanwijzing voortbouwende wetsvoorstel Wet raadsman en politieverhoor.

Oosterhout, mei 2013

Bijlagen

Auteur:	Daniëlle de Vos
Studentnummer:	2029566
Afstudeerperiode:	Februari 2013 - Mei 2013
Organisatie:	Politie Zeeland en West-Brabant Afdeling TGO te Oosterhout
Afstudeermentor:	Dhr. T. Martens
Opleiding:	Juridische Hogeschool Avans-Fontys
Locatie:	Tilburg
Eerste afstudeerdocent:	Dhr. C.P. de Jong
Tweede afstudeerdocent:	Mevr. P. Peters

Inhoudsopgave

Bijlage I	Belangrijke wetsartikelen WvSv en EVRM	1
Bijlage II	Belangrijke wetsartikelen uit wetsvoorstel Wet raadsman en politieverhoor	3
Bijlage III	Interview met de tactisch coördinator afdeling TGO	5
Bijlage IV	Interview met de Verhoorcoach	9

Bijlage I Belangrijke wetsartikelen WvSv en EVRM

Art. 27 WvSv (Definitie verdachte)

1. Als verdachte wordt vóórdat de vervolging is aangevangen, aangemerkt degene te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan enig strafbaar feit voortvloeit.
2. Daarna wordt als verdachte aangemerkt degene tegen wien de vervolging is gericht.
3. De aan verdachte toekomende rechten komen tevens toe aan de veroordeelde tegen wie een strafrechtelijk financieel onderzoek is ingesteld of te wiens aanzien op een vordering van het openbaar ministerie als bedoeld in artikel 36^e van het Wetboek van Strafrecht niet onherroepelijk is beslist.

Art. 28 WvSv (Bijstand door raadsman)

1. De verdachte is bevoegd zich, overeenkomstig de bepalingen van den Derden Titel van dit Boek, door een of meer gekozen of toegevoegde raadslieden te doen bijstaan.
2. Hem wordt daartoe, telkens wanneer hij dit verzoekt, zooveel mogelijk de gelegenheid verschaft om zich met zijn raadsman of met zijne raadslieden in verbinding te stellen.

Art. 29 WvSv (Verklaringsvrijheid en zwijgrecht)

1. In alle gevallen waarin iemand als verdachte wordt gehoord, onthoudt de verhorende rechter of ambtenaar zich van alles wat de strekking heeft een verklaring te verkrijgen, waarvan niet gezegd kan worden dat zij in vrijheid is afgelegd. De verdachte is niet tot antwoorden verplicht.
2. Voor het verhoor wordt de verdachte medegedeeld dat hij niet verplicht is tot antwoorden.
3. De verklaringen van den verdachte, bepaaldelijk die welke een bekentenis van schuld inhouden, worden in het proces-verbaal van verhoor zooveel mogelijk in zijne eigen woorden opgenomen. de mededeling bedoeld in het tweede lid wordt in het proces-verbaal opgenomen.

Art. 50 WvSv (Vrij verkeer en beperkingen)

1. De raadsman heeft vrijen toegang tot den verdachte die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, kan hem alleen spreken en met brieven wisselen zonder dat van den inhoud door anderen wordt kennis genomen, een en ander onder het vereiste toezicht, met inachtneming van de huishoudelijke reglementen, en zonder dat het onderzoek daardoor mag worden opgehouden.
2. Indien uit bepaalde omstandigheden een ernstig vermoeden voortvloeit dat het vrij verkeer tussen raadsman en verdachte hetzij zal strekken om den verdachte bekend te maken met enige omstandigheid waarvan hij in het belang van het onderzoek tijdelijk onkundig moet blijven, hetzij wordt misbruikt voor pogingen om de opsporing der waarheid te belemmeren, kan tijdens het gerechtelijk vooronderzoek de rechter-commissaris, en overigens tijdens het voorbereidende onderzoek de officier van justitie, telkens bevelen dat de raadsman geen toegang tot den verdachte zal hebben of dezen niet alleen zal mogen spreken en dat brieven of andere stukken, tussen raadsman en verdachte gewisseld, niet zullen worden uitgereikt. Het bevel omschrijft de bepaalde omstandigheden in den voorgaande zin bedoeld; het beperkt de vrijheid van verkeer tussen raadsman en verdachte niet meer en wordt voor niet langer gegeven, dan door die omstandigheden wordt gevorderd, en is in elk geval slechts gedurende ten hoogste zes dagen van kracht. Van het bevel geschiedt schriftelijke mededeling aan den raadsman en aan den verdachte.
3. De rechter-commissaris of de officier van justitie onderwerpt het bevel onverwijld aan het oordeel van de rechtbank, waartoe hij behoort. De rechtbank beslist zo spoedig mogelijk na de raadsman te hebben gehoord, althans schriftelijk opgeroepen. De rechtbank kan bij hare beslissing het bevel opheffen, wijzigen of aanvullen.
4. Alle belemmeringen van het vrij verkeer tussen raadsman en verdachte, welke ingevolge een der beide voorgaande leden bevolen zijn, nemen een einde zodra het gerechtelijk

vooronderzoek is gesloten of geëindigd, of, ingeval een gerechtelijk vooronderzoek niet heeft plaats gehad, zodra de kennisgeving van verdere vervolging of de dagvaarding ter terechtzitting in eerste aanleg aan de verdachte is betekend.

Art. 3 EVRM (Verbod van foltering)

Niemand mag worden onderworpen aan foltering en aan onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen.

Art. 6 EVRM (Recht op een eerlijk proces)

1. Bij het vaststellen van zijn burgerlijke rechten en verplichtingen of bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde vervolging heeft een ieder recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat bij de wet is ingesteld. De uitspraak moet in het openbaar worden gewezen maar de toegang tot de rechtszaal kan aan de pers en het publiek worden ontzegd, gedurende de gehele terechtzitting of een deel daarvan, in het belang van de goede zeden, van de openbare orde of nationale veiligheid in een democratische samenleving, wanneer de belangen van minderjarigen of de bescherming van het privé leven van procespartijen dit eisen of, in die mate als door de rechter onder bijzondere omstandigheden strikt noodzakelijk wordt geoordeeld, wanneer de openbaarheid de belangen van een behoorlijke rechtspleging zou schaden.
2. Een ieder tegen wie een vervolging is ingesteld, wordt voor onschuldig gehouden totdat zijn schuld in rechte is komen vast te staan.
3. Een ieder tegen wie een vervolging is ingesteld heeft in het bijzonder de volgende rechten:
 - a. onverwijd, in een taal die hij verstaat en in bijzonderheden, op de hoogte te worden gesteld van de aard en de reden van de tegen hem ingebrachte beschuldiging;
 - b. te beschikken over de tijd en faciliteiten die nodig zijn voor de voorbereiding van zijn verdediging;
 - c. zichzelf te verdedigen of daarbij de bijstand te hebben van een raadsman naar eigen keuze of, indien hij niet over voldoende middelen beschikt om een raadsman te bekostigen, kosteloos door een toegevoegd advocaat te kunnen worden bijgestaan, indien de belangen van een behoorlijke rechtspleging dit eisen;
 - d. de getuigen à charge te ondervragen of te doen ondervragen en het oproepen en de ondervraging van getuigen à décharge te doen geschieden onder dezelfde voorwaarden als het geval is met de getuigen à charge;
 - e. zich kosteloos te doen bijstaan door een tolk, indien hij de taal die ter terechtzitting wordt gebezigd niet verstaat of niet spreekt.

Bijlage II Belangrijke wetsartikelen uit wetsvoorstel Wet raadsman en politieverhoor

Wijziging van het WvSv tot aanvulling van de regeling van het politieverhoor van de verdachte, diens aanhouding en voorgeleiding aan de officier van justitie, de in verzekeringstelling en het recht op rechtsbijstand in het strafproces.

Art. 28 WvSv (Mededeling van recht op rechtsbijstand)

1. De verdachte is bevoegd zich, overeenkomstig de bepalingen van de Derde Titel van dit Boek, door een of meer gekozen raadslieden te doen bijstaan. Aan de verdachte die geen gekozen raadsman heeft, wordt op zijn verzoek en in de gevallen bij de wet bepaald door een aangewezen raadsman rechtsbijstand verleend. Op grond van de wet op de rechtsbijstand kan ik bijzondere gevallen meer dan een raadsman worden aangewezen.
2. Omtrent zijn bevoegdheid om bijstand te verzoeken van een raadsman wordt de verdachte die geen gekozen raadsman heeft ingelicht:
 - a. na zijn aanhouding voorafgaand aan het eerste verhoor door de hulpofficier van justitie, voor de in verzekeringstelling of voor de vordering tot inbewaringstelling door de hulpofficier van justitie of de officier van justitie;
 - b. in geval van enig onderzoek verricht door de rechter-commissaris door deze of door degene die in opdracht van de rechter-commissaris met het verhoor is belast, bij het eerste verhoor;
 - c. in geval van aantekening in hoger beroep of beroep in cassatie, door de griffier.
3. De bevoegdheid van de verdachte om bijstand van een raadsman te verzoeken, wordt bovendien vermeld bij de betekening van de dagvaarding ter terechtzitting, van een kennisgeving van verdere vervolging, van een door het openbaar ministerie ingesteld hoger beroep of beroep in cassatie, en bij de kennisgeving van de dag der behandeling in cassatie, in het gerechtelijk schrijven door uitreiking waarvan de betekening geschiedt.
4. De hulpofficier van justitie stelt de raad voor rechtsbijstand in kennis van de omstandigheid dat een verdachte is aangehouden terzake van een feit waarop naar de wettelijke omschrijving zes jaar of meer gevangenisstraf is gesteld dan wel terzake van een feit waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten en de verdachte te hebben heeft gegeven dat hij gebruik wenst te maken van zijn bevoegdheid bedoeld in het eerste lid.

Art. 28a WvSv (Contacten raadsman en verdachte)

1. De aangehouden verdachte wordt de gelegenheid verschaft om voorafgaand aan het eerste verhoor gedurende een half uur een onderhoud te hebben met zijn raadsman.
2. De verdachte wordt, telkens wanneer hij dit verzoekt, zo veel mogelijk de gelegenheid verschaft om zich met zijn raadsman of raadslieden in verbinding te stellen.
3. De verdachte kan welbewust en vrijwillig afstand doen van het onderhoud dat hem op grond van het eerste lid toekomt, met dien verstande dat de aangehouden verdachte van een strafbaar feit waarop naar de wettelijke omschrijving gevangenisstraf is gesteld van zes jaar of meer slechts afstand kan doen van zijn recht op een onderhoud als bedoeld in het eerste lid, nadat hij door een raadsman over de consequenties daarvan is ingelicht. Van de afstand wordt in het proces-verbaal melding gemaakt.

Art. 28b WvSv (Aanwezigheid raadsman bij politieverhoor)

1. Op verzoek van de aangehouden verdachte kan de raadsman het verhoor wegens verdenking van een strafbaar feit waarop naar de wettelijke omschrijving gevangenisstraf is gesteld van zes jaar of meer, bijwonen, tenzij het belang van het onderzoek dit verbiedt.
2. Van de omstandigheid dat toelating van de raadsman op grond van het belang van het onderzoek wordt geweigerd, wordt de officier van justitie in kennis gesteld.
3. Indien de raadsman van de verdachte niet wordt toegelaten, wordt het verhoor opgenomen op bij ministeriële regeling te bepalen wijze.

Art. 29a (Weergave van verhoor)

1. Het proces-verbaal vermeldt het tijdstip waarop het verhoor is aangevangen, eventueel wordt onderbroken en hervat, en waarop het is beëindigd. Het vermeldt voorts de identiteit van de personen die bij het verhoor aanwezig zijn en die daaraan deelnemen. Voorts wordt vermeld of geluids- of filmopnamen van het verhoor zijn gemaakt.
2. De verklaringen van de verdachte, in het bijzonder die welke een bekentenis van schuld inhouden, worden in het proces-verbaal van verhoor zoveel mogelijk in zijn eigen woorden opgenomen. Het proces-verbaal bevat een volledige weergave van de verklaring van de verdachte, voor zo veel mogelijk in vraag en antwoordvorm.
3. Aan de verdachte wordt de gelegenheid geboden om opmerkingen te maken over de weergave van zijn verklaring in het proces-verbaal. Indien hij met de verklaring instemt, ondertekent hij deze.
4. Na afloop van het verhoor wordt hem de gelegenheid geboden zijn lezing van het feit waarover hij is gehoord, op schrift te stellen, ten behoeve van voeging bij de processtukken.
5. Onverminderd het bepaalde in artikel 28b, derde lid, worden van bij ministeriële regeling aan te wijzen categorieën gevallen geluids- of filmopnamen gemaakt die op een gegevensdrager worden vastgelegd.

Bijlage III Interview met de tactisch coördinator afdeling TGO

Mijn naam is Daniëlle de Vos en als vierdejaars studente van de opleiding HBO-Rechten heb ik de mogelijkheid om een afstudeerstage te volgen. In mijn onderzoek staat het verdachtenverhoor in de praktijk binnen de unit TGO centraal. Ik ga onderzoeken welke onderdelen van het bestaande verhoor aanpassingen behoeven naar aanleiding van de Salduz uitspraak van het EHRM, de daarop volgende jurisprudentie en het op die jurisprudentie voortbouwende wetsvoorstel wet Raadsman en politieverhoor. Om de huidige praktijksituatie zo goed mogelijk in kaart te brengen, wil ik u enkele vragen stellen.

Naam geïnterviewde: Ruud Kraaijo

Functie: Tactisch coördinator van de afdeling TGO

1. Wordt doorgaans voorafgaand aan het verhoor aan verdachten de mogelijkheid geboden om met zijn raadsman te overleggen? En zo ja, Wat vindt u daarvan?

Ja. In het begin vond ik het heel dubbel, omdat je het risico hebt dat de advocaat de verdachte adviseert om niks te zeggen dus je krijgt geen tot weinig informatie van de verdachte. Nu hoort het erbij en is het niet anders.

Denkt u dat de tijd van maximaal dertig minuten genoeg is?

Ja dat is zeker wel genoeg. In de meeste gevallen hebben ze maximaal twintig minuten nodig voordat we met het verhoor kunnen beginnen.

2. Wat is uw algemene indruk van de aanwezigheid van een raadsman tijdens het verdachtenverhoor?

Ik vind het geen probleem, mits je daar goede afspraken over maakt. Over het algemeen gaat dit goed. Ik merk ook dat de advocaten daar doorgaans mee akkoord gaan. Met de advocaten spreken we af dat zij zich niet met het verhoor mogen bemoeien. Doen zij dit wel krijgen zij één waarschuwing en daarna moeten ze het verhoor verlaten. Dit heeft wel invloed op de sfeer van het verhoor, want de sfeer wordt wel verpest. Je ziet dan ook dat de verdachte daarna niks meer wil zeggen of dat er met het verhoor wordt gestopt.

Het verschilt natuurlijk ook per verhoorder en zijn ervaringen. Als iemand geen problemen heeft met de aanwezigheid van een raadsman tijdens het verhoor zal hij het doorgaans niet vervelend vinden dat er een advocaat aanwezig is. Als een verhoorder keer op keer vervelende ervaringen heeft met een raadsman, zal hij hier meer moeite mee hebben.

3. Heeft de aanwezigheid van de raadsman invloed op de wijze waarop het verhoor verloopt? Gedraagt de verhoorder/verdachte zich anders?

De aanwezigheid van de advocaat heeft geen invloed op de wijze waarop het verhoor verloopt, het is nu eenmaal een tactisch spel. De verhoorders letten natuurlijk wel op met wat zij zeggen. Dus in dat opzicht zijn ze voorzichtiger met het stellen van de vragen als er een raadsman bij het verhoor zit.

4. Gaat uw voorkeur uit naar een actieve of passieve houding van de raadsman tijdens het verdachtenverhoor? En waarom?

Zie vraag twee. Mijn voorkeur gaat uit naar een passieve houding van de advocaat. Dit wordt voorafgaand aan het verhoor ook met de advocaat afgesproken. Hij mag erbij zitten, maar hij mag het verhoor niet beïnvloeden. We zorgen er ook voor dat de raadsman (schuin) achter de verdachte gaat zitten zodat ze geen oogcontact kunnen maken.

5. Wordt er bij de voorbereiding van het verhoor rekening gehouden met de aanwezigheid van een raadsman?

Er wordt bij de voorbereiding geen rekening gehouden met de aanwezigheid van de raadsman. Door de verhoorders worden vragen opgesteld die in het verhoorplan worden opgenomen. Deze vragen zijn een leidraad tijdens het verhoor. Ieder verhoor is anders, dus de voorbereiding verschilt per zaak. Je hebt te maken met andere verdachten, andere omstandigheden en andere tactische en technische aanwijzingen.

6. In hoeverre beïnvloedt de aanwezigheid van een raadsman het toepassen van de verschillende verhoortechnieken en de daaruit voorkomende pressie?

Ik denk niet dat de aanwezigheid van een raadsman van invloed is op de wijze waarop het verhoor verloopt. Het verdachtenverhoor is tegenwoordig zo aan regels gebonden. De opleidingen hiervoor zijn zodanig ingericht dat de wijze van verhoren (het toepassen van verschillende verhoortechnieken) binnen de normen van het verhoor past. Het is nu ook verplicht dat de verhoren auditief en in zware zaken zelfs audiovisueel worden opgenomen, dus doen we geen gekke dingen. Hierdoor is het achteraf te controleren; door ons als we aspecten van het verhoor terug willen zien, maar ook door de rechter als tijdens de terechtzitting wordt gesteld dat de verdachte teveel onder druk is gezet. Hierdoor nemen we het zekere voor het onzekere.

7. In hoeverre wordt de verklaringsbereidheid van verdachten beïnvloed door de aanwezigheid van een raadsman? En hoe gaat u daarmee om?

Je merkt wel dat de verdachte geadviseerd wordt om zich op zijn zwijgrecht te beroepen. Het kan dus zo zijn dat de verdachte minder bereid is te verklaren dan wanneer er geen raadsman aanwezig is. Het zegt natuurlijk wel iets dat een verdachte keer op keer niets wil zeggen. Als ik niks te verbergen heb ga ik ook verklaren, dus als je niks te verbergen hebt waarom zou je dan blijven zwijgen? Indien de verdachte blijft zwijgen worden er wel vragen gesteld in de hoop dat hij alsnog iets wil verklaren, maar als hij bij zijn standpunt blijft kunnen wij daar niets mee.

8. Welke veranderingen aan de werkwijze van het verhoor acht u op grond van de Salduz-jurisprudentie en het wetsvoorstel Wet raadsman en politieverhoor noodzakelijk?

Ik denk dat onze werkwijze op dit moment wel redelijk Salduz-proof is. We zijn zo gebonden aan de regels dat we ons houden aan de Aanwijzing zoals die op dit moment geldt. Als een verdachte wordt verhoord is het nu niet verplicht dat er een raadsman aanwezig is. Wij overleggen wel met het OM of de aanwezigheid gewenst is. In de meeste gevallen is dit niet het geval dus vinden de verhoren zonder raadsman plaats. Dat is het enige dat zou veranderen.

Bijlage IV Interview met de Verhoorcoach

Mijn naam is Daniëlle de Vos en als vierdejaars studente van de opleiding HBO-Rechten heb ik de mogelijkheid om een afstudeerstage te volgen. In mijn onderzoek staat het verdachtenverhoor in de praktijk binnen de unit TGO centraal. Ik ga onderzoeken welke onderdelen van het bestaande verhoor aanpassingen behoeven naar aanleiding van de Salduz uitspraak van het EHRM, de daarop volgende jurisprudentie en het op die jurisprudentie voortbouwende wetsvoorstel wet Raadsman en politieverhoor. Om de huidige praktijk situatie zo goed mogelijk in kaart te brengen, wil ik u enkele vragen stellen.

Naam geïnterviewde: Bart Baelemans

Functie: Verhoorcoach

1. Wordt doorgaans voorafgaand aan het verhoor aan verdachten de mogelijkheid geboden om met zijn raadsman te overleggen? Zo ja, wat vindt u daarvan?

Ja dat is verplicht en dat vind ik prima. Vaak zie je dat verdachten door de raadsman geadviseerd worden om hun mond te houden dus beroepen zij zich op hun zwijgrecht, maar er zijn maar weinig verdachten die daadwerkelijk hun mond kunnen houden.

2. Wat is uw algemene indruk van de aanwezigheid van een raadsman tijdens het verdachtenverhoor?

Het parket in Breda heeft bepaald dat een raadsman tijdens het verhoor niet aanwezig hoeft te zijn. Hier zijn verschillende pilots voor en dit verschilt per regio. In sommige regio's zit de raadsman er standaard bij, maar bij onze regio is dit niet het geval. Ik heb wel verhoren meegemaakt waarbij de raadsman aanwezig is. Als er een raadsman bij het verhoor aanwezig is merk ik dat de verdachte zich meer gesteund voelt. Hiermee bedoel ik dat als hij niks wil zeggen en hij komt toch in de verleiding om te gaan praten, draait hij om naar zijn advocaat die hem vervolgens een seintje geeft. Zolang er in een zaak harde bewijzen zijn maakt het voor mij niet uit of er wel of geen advocaat aanwezig is. Voorafgaand aan het verhoor maak ik duidelijke afspraken met de advocaat. Hij mag zich niet met het verhoor en het proces bemoeien en als hij dit wel doet zet ik hem eruit. Ik heb er wel eens een advocaat uitgezet tijdens het verhoor en dan gaat het verhoor gewoon zonder hem verder.

3. Heeft de aanwezigheid van de raadsman invloed op de wijze waarop het verhoor verloopt? Gedraagt de verhoorder/verdachte zich anders?

Naarmate de verhoorder meer ervaring heeft, heeft de aanwezigheid van een raadsman steeds minder invloed op de wijze waarop het verhoor verloopt. Je bent natuurlijk wel voorzichtiger met het stellen van de vragen, omdat het nu achteraf te controleren is. Als een verhoorder net begonnen is en hij is net klaar met zijn opleiding kan het zijn dat hij zenuwachtiger is tijdens het verhoor als er een raadsman aanwezig is. De advocaat kan intimiderend overkomen en de verhoorder is dan onder de indruk. Ik heb daar zelf geen probleem mee. Als ik met het verhoor begin weet ik wat ik kan en ik doe gewoon mijn werk. Tijdens het verhoor ben ik ook de baas, als de verdachte iets wil moet hij mijn toestemming vragen. Dit is conditioneren van de verdachte, wat inhoudt dat ik eerst vraag of de verdachte nog iets kwijt wil. Hij kan dan alles kwijt wat hij wil zeggen of vragen voordat ik met het verhoor begin. Dit is wel anders als de verdachte een persoonlijkheidsstoornis heeft. Bijvoorbeeld wanneer hij een psychopaat is of een narchist. Die verdachte geef ik dan het gevoel dat hij de baas is, zodat hij in staat is eerder een verklaring af te leggen.

4. Gaat uw voorkeur uit naar een actieve of passieve houding van de raadsman tijdens het verdachtenverhoor? En waarom?

Passieve houding, dit zijn ook de regels. Ik maak bewust voorafgaand aan het verhoor afspraken met de advocaat (in het bijzijn van de verdachte) zodat zij beiden weten wat er niet is toegestaan tijdens het verhoor. De raadsman zit schuin achter de verdachte zodat ze geen oogcontact kunnen maken. Een verdachte kan met de raadsman overleggen, maar dat moet hij eerst aan mij vragen. Ik ben de baas tijdens het verhoor.

5. Wordt er bij de voorbereiding van het verhoor rekening gehouden met de aanwezigheid van een raadsman? Zo ja, op welke manier?

Er wordt wel steeds meer rekening gehouden met de voorbereiding als er een advocaat aanwezig is. Het is nu meer maatwerk dan vroeger. Allereerst moet de bewijsmatrix ingevuld worden en kijken we welke bestanddelen nog te vervullen zijn. Vervolgens kijken we welke thema's daaraan gekoppeld kunnen worden. We kunnen nu niet meer klakkeloos vragen stellen omdat we onszelf moeten verantwoorden. Als er een raadsman bij het verhoor aanwezig is gaan we gericht met de voorbereiding te werk.

6. In hoeverre beïnvloedt de aanwezigheid van een raadsman het toepassen van de verschillende verhoortechnieken en de daaruit voorkomende pressie?

Nu sinds Salduz is bepaald dat er een raadsman tijdens het verhoor aanwezig mag zijn en dat het verhoor opgenomen moet worden wordt er wel anders met de druk omgegaan. Voordat deze regels er waren maakten we vooral gebruik van externe druk gebruik, dus als een verdachte niet wilde verklaren vroegen we hem bijvoorbeeld of hij zijn kinderen nog eens wilde zien. Nu maken we vooral van interne druk gebruik, dus meer gericht op het bewijs en de feiten en omstandigheden. Daarnaast wordt er nu in een verhoorplan geen gebruik meer gemaakt van de standaard vragen, het is echt gericht op de persoon. De kunst hierbij is om de vragen op een bepaalde manier te stellen zodat de verdachte niet merkt waar je mee bezig bent. De methode die hierbij hoort is het omsingelen. Er worden dan hele uiteenlopende vragen gesteld die alle kanten op gaan. De verschillende verhoortechnieken die er zijn worden nu niet meer als middel gezien maar als een doel. Een goede verhoorder moet kunnen schakelen tussen de methoden en hij moet het verhoorplan los kunnen laten. In een plan kan je de methoden en vragen vastleggen, maar als tijdens het verhoor blijkt dat het anders aangepakt moet worden dan moet je daar als verhoorder open voor staan. Het is belangrijk dat je mensenkennis hebt en dat je de verdachte goed observeert.

7. In hoeverre wordt de verklaringsbereidheid van verdachten beïnvloed door de aanwezigheid van een raadsman? En hoe gaat u daarmee om?

Uit ervaring kan ik zeggen dat de raadsman tijdens het eerste verhoor met veel bombarie het verhoor binnen komt stappen. In het begin beroept de verdachte zich dan ook vaak op zijn zwijgrecht, omdat hij zich sterker voelt als er een raadsman aanwezig is. Vaak zie je dat een verdachtenverhoor over meerdere dagen wordt verspreid. Het kan voorkomen dat de raadsman dan drie dagen kwijt is om bij een verhoor aanwezig te zijn. Dit houdt een raadsman niet vol, daar heeft hij het veel te druk voor. Wij passen ons verhoor daar ook op aan. Als een raadsman na één of twee verhoren besluit om niet meer te komen, merken wij dat de verdachte het ook niet volhoudt om te blijven zwijgen. Wij zien dat aankomen en beginnen dan met het stellen van andere vragen.

8. Welke veranderingen aan de werkwijze van het verhoor acht u op grond van de Salduz-jurisprudentie en het wetsvoorstel Wet raadsman en politieverhoor noodzakelijk?

Nou het grootste manco van de veranderingen die plaats hebben gevonden na Salduz is dat (en dan spreek ik vooral over deze regio) dat ze bang zijn voor negatieve publiciteit. Omdat er nu zo maatwerk gericht te werk wordt gegaan hebben wij een grotere verantwoordelijkheid. Als ik aan de toekomst denk, dan denk ik dat het verdachtenverhoor een ander belang krijgt. Op het moment dat er in een zaak weinig tot geen hard bewijs is moeten wij het van het verhoor hebben. Als er een raadsman aanwezig is en de verdachte besluit te zwijgen, hebben wij niets aan die verklaring. Het heeft dan weinig zin om de verdachte te verhoren omdat je niks hard kan maken. Het zo zomaar kunnen dat er dan een aantal verhoren geschrapt worden (alleen als vooraf bekend staat dat het verhoor niets op gaat leveren, omdat het van de verdachte bekend is dat hij zal zwijgen). Er verandert dan niets aan de werkwijze van het verhoor, maar aan de werkwijze van het recherchewerk. Zij zullen meer moeten doorrechercheren.